

Textus: Bír 6, 25-32:

„Ugyanazon az éjszakán ezt mondta neki az Úr: Végy egy bikát apád marhái közül, egy kifejlett hétéves bikát. Rombold le apád Baal-oltárát, a mellette levő szent fát pedig vágd ki! Azután építs oltárt Istenednek, az Úrnak ennek az erődnek a tetején a körakásból. Vedd a bikát, és áldozd fel égőáldozatul a kivágott szent fa hasábjain! Gedeon maga mellé vett tíz embert a szolgálai közül, és úgy tett, ahogyan megparancsolta neki az Úr. De nem merte ezt nappal megtenni, mert félt apja háza népétől és a városbeli emberektől, ezért éjjel tette meg. Amikor másnap korán reggel fölkeltek a városbeli emberek, látták, hogy Baal oltárát lerombolták, a mellette levő szent fát kivágták, a bikát pedig feláldozták egy újonnan épített oltáron. Ekkor azt kérdezték egymástól: Vajon ki tette ezt? Addig kérdezősködtek és kutattak, amíg ki nem derítették: Gedeon, Jóás fia tette ezt. Ekkor azt mondták a városbeli férfiak Jóásnak: Hozd ki a fiad! Meg kell halnia, mert lerombolta Baal oltárát, a szent fát pedig kivágta mellőle! Jóás azonban ezt mondta mindazoknak, akik körbeállták: Ti akartok perelni Baalért? Ti akarjátok megmenteni őt? Aki perbe száll érte, az meg fog halni reggelig! Ha isten ő, akkor pereljen ő magáért, amiért lerombolták az oltárát! El is nevezték Gedeont azon a napon Jerubbaalnak, mivel azt mondták: Pereljen Baal vele, amiért lerombolta az oltárát.”

Kedves Testvérek!

Igehirdetés sorozatunkban most három vasárnapon keresztül Gedeonról lesz szó. Ma a Bír 6 lesz velünk.

A negyven év béke után Izrael népe újra nehéz helyzetbe kerül, Istentől elfordulva ellenség támadja meg és sanyargatja. Midián, a támadó az 1Móz 25, 2 szerint rokona Izráelnek, ösátyjának, Ábrahámnak ágyasától Keturától származik. Midián az arab félsziget nomád törzseinek az összefoglaló neve az Ószövetségben. Déli rokonaikkal Izrael jó viszonyban volt, a Palesztínától keletre lakó midianita törzsekkel Izrael ezzel szemben ellenséges viszonyban volt, már a honfoglalás korától kezdve. Támadásuk és jelenlétük olyan, mint a sáskajárás: tarolnak, pusztítanak, kifosztanak és nem marad más utánuk, csak halál, pusztaság, éhínség és kiszámíthatatlanság. Isten szabadítása pedig Gedeonon keresztül érkezik, akit elhív magának, megerősít és akivel nagy tervei vannak az Úrnak. Gedeon alkalmatlannak érzi magát a feladatra, aminek van valóságalapja. Az ellenség ugyanis abszolút túlerőben van. Ráadásul Gedeon történeteiben kirajzolódik, hogy három iránya van a harcnak, amire Isten hívja kiválasztottját: van egy belső harc: a saját magával folytatott küzdelem hit és kételkedés, bizonyosság és hitetlenség kérdésében, van egy külső ellenség, a midianiták, akik felett konkrétan katonai győzelmet kellene aratni és van egy spirituális ellenség, szellemi hatalmasság és uralom: Baal, a bálványimádás, aminek gyakorlása az a rossz az Úr szemében, amiért a baj történik. A mai történetünkre fókuszálva azt látjuk, hogy Isten a gyökereket célozza meg: a gyökér probléma megszüntetésével szeretné a helyzetet orvosolni. Isten irgalma és kegyelme ragyog fel ebben is: az okot szünteti meg: miközben ez nem az Ő dolga lenne: népe nem képes megszüntetni a Tőle elválasztó bálványt. Képtelen az ok megszüntetésére: ezért ő elküldi Gedeont, hogy ezt tegye. Gedeon hőstette valójában alázatos követés és engedelmesség: Isten harcol a népéért és ő szünteti meg az okot, amivel népe nem bírt el.

I. Bátor fellépés

I.1. Az elhívás napját követő éjjel Gedeon megkapja az első határozott parancsot az Úrtól a helyi Baál oltár lerombolására és Asera ligetének kivágására, egyben arra is, hogy építsen az Úrnak oltárt, és az Asera-liget fájával gyújtson tüzet az Úrnak készített áldozathoz. Ez a liget zöldellő fáival a termékenységről és Asera istennő jelenlétéről szólnak: hamis biztonságot ígérve az embereknek, akárcsak Baal, akit úrnak neveznek. Reggel a város lakói elszörnyedve látják a pusztítást, megkeresve a bűnöst annak kiadását és halálát követelik. A vallásghalászás büntetése halál, a kor szokása szerint. A Gedeon apja, Jóás, azonban – meggyőződve fia igazában – azzal a gúnyos mondással utasítja el fia felelősségre vonását, hogy „ha isten ő (ti. Baál), akkor szálljon perbe magáért”. E gúnyos megjegyzés mögött az apai féltés mellett egy kiábrándultság is megszólal: valójában mindenki látta, hogy Baal nem segíthet, hogy ez nem működik – mégis képtelenek voltak megválni tőle és oltáraitól.

I.2. Az oltár lerombolása nyilvánvaló konfrontáció. Az itt folyó kultusz a termékenységgel, a régi kánaáni társadalom biztonságának fő kérdésével függött össze. A történet végén egyébként felfedezhető az Illés történetének sajátosságait: a próféta a Karmel hegyen nagyon hasonló istenítéletért kiált, mint itt Jóás – a 1Kir 18,27 és a 31. vers ugyanazt nyilvánítja ki. Pereljen Baal saját magáért, bizonyítsa be, hogy érdemes őt segítségül hívni. A két történet párhuzama az oltárépítés motívumában is megfigyelhető (lásd 1Kir 18, 30).

I.3. Mennyire kifordult ez a világ és mennyire vak is egyszerre. Ahelyett, hogy Isten elhagyása, a tőle való elfordulás miatt lennének felháborodva, az emberek azért akarják megölni Gedeont, mert fellépett a bálványokkal szemben. A korábban normális lett a nem normális. A közhangulat egy rendkívül torz és teljes sötétségben lévő gondolkodást tükröz: Isten népe teljes szereptévesztésben van és elhagyta az Isten által kapott küldetését, a szövetséget.

I.4. Ha Gedeon történetének ívében szemléljük a dolgokat, azt látjuk, hogy „...amint Gedeon engedelmeskedni kezd, konfliktusai támadnak. Mihelyt Isten akaratát cselekszi, máris kitűnik a környezetéből. Feszültség támad körülötte, akkor is, ha nem keresi a bajt, ellene fordulnak akkor is, ha senkit sem akar megbántani. De ezt ki kell bírnia, ebben nincs semmi rendkívüli. A látszat békesség kedvéért nem hátrálhat meg, bátornak kell lennie. Ennek a nehéz műveletnek a végrehajtásában Isten nem hagyja azért teljesen egyedül Gedeont. Isten teljes hatalmával mögé áll annak, aki Érte kockáztat, és olykor külső támogatók személyében is megtámogatja és megáldja az övét.”

II. Közhangulat, közösségi bálványok

II.1. Érdemes számba venni mai „közbálványainkat”, amik olyannyira beépültek a hétköznapijainkba, hogy fel sem tűnik, mert mindenki „így csinálja”. Szokások, amik elfogadottak, az értékrendünk, a gondolkodásunk azon részei, amire Isten Igéje egyértelműen azt mondja, hogy nem helyes, de nem is tudjuk, hogy ezzel gond lenne, vagy nem tudunk ellene mit tenni. Mi az, amiért óriási áldozatokat hozunk, amik mindent meghatározó értékké tudnak nőni? A mi közegünkben is hemzsegnek a bálványok, de talán észre sem vesszük, milyen fontos például a fiatalnak maradás ideálja (fiatalság imádó kultúrában élünk), vagy a sikeresség, az autonómia – azaz, hogy mindennél fontosabb, hogy nekem igazam legyen és saját magamat mindenek fölé helyezem. Mindaz bálvány, ami hamis biztonságot ígér – gyakran pedig azok a bálványok, amiknek csak a tüneteit látjuk, de megragadni is nehéz, mivel van dolgunk: például, hogy alapvető értékek elveszítették súlyukat és jelentésüket (például a bátorságot ma gyakran összekeveredik az arroganciával), az értéktelenből értékes lesz, devalválódnak a szavak és tárgyiasulnak az emberi kapcsolatok.

II.2. De különösen nehéz a „családi bálványok” kérdése – történetünkben nem egy random utcai bálványt rombol le Gedeon, hanem apja Baal oltárát. Az ebben az igazán kemény, hogy Jóás, Gedeon apja kifejezetten vagyonosnak számított a történet beszámolója szerint egy olyan időben, amikor nagy volt a szegénység és a kifosztottság. Baal pedig termékenység Isten volt – különösen rossz bizonyosság volt az Ő házában a Baal oltár: igazolva, hogy Baal valóban istenség – látjátok, megéri őt tisztelni. A családi bálványok ledöntése igazán nehéz feladat. „A családi kohézió kötőanyaga is lehet egy-egy titok, bűn, tabu, bálvány, értékítélet, vélekedés, vagy rossz szokás, amit a generációk átadnak egymásnak, és a gyermekek azt hiszik, az a normális, ami az ő családjukban bevett dolog. A család, amiben felnőttünk pozitív öröksége mellett sok olyan otthonról hozott beidegződést, szokást, attitűdöt is ránk csomózhat, amivel komoly gondjaink lehetnek később.”

III. Hol van az egyéni felelősség?

A legnagyobb egyéni felelősségünket két dologban látom:

III.1. Az egyik a tehetetlenségünk megvallása Isten előtt: mind a három területen: a szívünkben dúló, önmagunkkal való harcban, a környezetünkben való küzdelemben és a bálványokkal folytatott, spirituális harcban is tehetetlenek vagyunk végső soron, nem tudjuk csak úgy lenyomni, megváltoztatni egyiket sem. A három területtel kapcsolatban: meg kell valljuk tehetetlenségünket és Isten győzelmének valóságát. Ez a kegyelem diadala, amibe belehelyezkedhetünk, ami a miénk!

III.2. Bátorság: erre hív minket is Isten. Bátor kiállásra, ami tulajdonképpen engedelmisséget jelent, hűséges, odaadó, hitvalló fellépést akkor, amikor más nem feltétlenül teszi azt. A bálványokkal való szembe fordulás bátorságot igényel. A bátor szembeszállás, a bátor bizonyoságtételnek ugyanakkor ára van: az Újszövetségben leggyakrabban az Apostolok Cselekedeteiben olvasunk erről a bátor jelenlétről, bizonyoságtételről és bizony gyakran üldözés, kemény ellenállás és következmények kapcsolódnak az evangéliummal történő bátor kiálláshoz.

Befejezés

A bibliai Nagy Történet egy pontján a mai Igénkhez hasonló, nagy felháborodást keltő eseménynek lehetünk a tanúi. Isten népe ahelyett, hogy felismerné az meglátogatás idejét, Isten elhagyása, a tőle való elfordulás miatt felháborodva, feldühödve kiáltja ki istenkáromlónak az embert, aki Isten országáról beszél, aki csodákat tesz, aki Isten Fiának mondja magát. Az embert, aki emlékeztet mindenkit arra, hogy eltávolodtak a szövetségtől, hogy meszelt sirokká váltak a törvényt leginkább ismerni vélők, hogy elveszettek, de Ő pont azért jött, hogy megkeresse és megtartsa őket. Amikor Jézus fellépett a bálványokkal szemben, amik fogva tartják az embert és elválasztják Istentől, a közhangulat „feszítsd meg”-et kiáltott. A korábban normális lett a nem normális egy rendkívül torz és teljes sötétségben lévő gondolkodást tükrözve. Az Atya azonban ott nem védte meg a fiút, hanem engedte, hogy megöljék igazságtalanul azért, hogy a kapcsolat helyreállhasson és végérvényesen megtörje a sötétség erejét.

Ebbe a kapcsolatba hív ma minket. Lépjünk hát be, újítsuk meg azt a kapcsolatot. Valljuk meg, hogy Gedeonhoz hasonlóan tehetetlenek vagyunk mindhárom területen: az önmagunkkal folytatott belső küzdelemben, a külső, külvilágból érkező norma és értékválsággal szemben és a spirituális, szellemi harcban is. De az Úr győz, Krisztusban legyőzött minden ellenségünket. Ő a mi békességünk. Őt magasztaljuk. Ő az, aki mindent kézben tart.

Ámen!

Thoma László